

Contra els destructors de llengües

PERE TORDERA

JOAQUIM ARMENGOL

Si per ventura algun dia ens decidim a fer una llista de noms fonamentals per a la cultura del país, el professor de lingüística Jesús Tuson Valls (València, 1939) hi ha de figurar per mèrits propis i d'excel·lència i per haver escrit llibres essencials i necessaris (com és el cas de *Mal de llengües* i *Com és que ens entenem*), un broll de textos lúcids que atorguen màxim interès al coneixement, a la reflexió i la crítica.

El darrer llibre de Jesús Tuson porta per títol *Quinze lliçons sobre el llenguatge (i algunes sortides de to)*,

un encapçalament significatiu que anuncia, però que també amaga, les sorpreses d'aquest saborós assaig amb aire de memòries professorals de gran interès. No només per a tots aquells que tinguin afinitat a la temàtica del llenguatge, sinó, i més específicament, per a curiosos il·lecs en la matèria. Perquè si alguna cosa té clara la saviesa d'aquest admirable professor jubilat és escriure per al conjunt de la gent i no per a doctes acadèmics.

Parlava d'assaig, perquè així defineix el llibre el seu autor, en el sentit més obert d'una provatura, d'una proposta per a la discussió. Una discussió que pot abastar moltíssim, però que ve emmarcada per tres

parts fonamentals: *La comunicació, L'arquitectura del llenguatge i Llenquatge, cultura, societat*. En definitiva, són una quinzena de petites lliçons amb incitant habilitat per emmenar-nos de l'èxtasi a la rebel·lió. Malgrat aquestes clares distincions fetes per Tuson a l'índex diria que el llibre, sota l'empara del llenguatge, queda subdividit per dues altres parts ideals: la de l'èxtasi, que ve donada pel coneixement, i la de la rebel·lió, una part més crítica, social, irònicament polititzada, en què s'hi aboca la defensa natural de totes les llengües, i que promou la insubordinació contra tots els prejudicis, tòpics i racisme que es generen a l'entorn de totes aquelles llengües que estan oprimides. Sapiència contra l'esclafiment a què ens sotmet la rè-mora ignorant de qualsevol pensament remagrit, maniqueu i opressor.

Tanmateix, la idea directriu de l'assaig és la del llenguatge com a vida, perquè els humans no es poden pensar, ni imaginar, sense ell. "Si esborrèssim la nostra diversitat verbal tornariem a un passat ben llunyà, sis milions d'anys enrere, al costat del ximpanzé". Apareix la idea nuclear que la facultat del llenguatge és indissociable de concretar-se en qualsevol de les sis mil llengües (no hi ha gradacions, totes tenen la mateixa inestimable vàlua) que hi ha al món, i aquesta és una facultat natural i exclusiva de l'espècie humana. El llenguatge, doncs, ens constitueix, i sense no existiríem.

Jesús Tuson té el bo i pitjor del professor universitari: l'amenitat, la intel·ligència transparent, el coneixement i la comunicació directa davant, diguem-ne, l'alumnat neòfit; però alhora sembla aturar-se una mica enfront la possibilitat d'anar més lluny. És un fre comprensible pel tarannà pedagògic i dialogant del llibre, amb la idea de ser un text que té la voluntat d'incentivar la crítica i exposar qüestions. El cert és que el nostre professor ens porta fins al llindar més llaminer, allí s'atura, treu una clau i ens obre unes portes immenses. Se'n va i ens deixa, engrescats, amb un somriure còmplice. Al fons hi veiem una poderosa llum que s'insinua. Ara avançar és cosa nostra... ➡

QUINZE LLIÇONS SOBRE EL LLENGUATGE
JESÚSTUSON
ARALLIBRES
208 PÀG.
18€

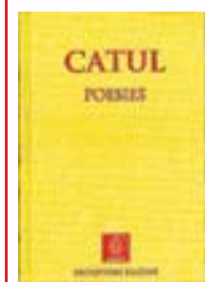
ELS CLÀSSICS

Tavernari i literari

JORDI NOPCA

Gai Valeri Catul ha estat i segueix sent un dels poetes més controvertits de la literatura occidental. Va morir l'any 87 aC: la desaparició prematura –rondava els 30 anys– no li va impedir vessar uns quants poemes sulfurosos que encara ara es llegeixen amb el nas arrufat. Un dels seus versos que més maquillatges traduccionals ha portat al llarg de segles i segles d'edicions és el conegut "*Pedicabo ego uos et irrumabo*". El professor Antoni Seva, traductor de les 116 poesies que s'han conservat, en dona la següent versió en la col·lecció de clàssics de la Fundació Bernat Metge: "Us la fotré pel cul, jo, i per la boca". Catul ataca Aureli i Furi perquè han tingut el poeta per poc decent a causa de la lascívia d'alguns dels seus versos. "Al poeta piadós, sí, li escau d'ésser cast; els versos lleugers, no cal pas que ho siguin –continua–: aquests, al capdavant, només tenen sal i gràcia si són una mica lascius i no gaire decents i poden excitar la pruïja, no dic dels joves, sinó dels homes peluts que no poden moure el llom endurit".

Joves o peluts, estiguin o no excitats, els lectors de Catul trobaran en bona part dels seus textos molta bilis i algun elogi incondicional. Catul pot recórrer al llenguatge "tavernari de la plebs" o elevar "el to amb el consegüent tribut a la tradició literària", en paraules d'Antoni Seva. Descobrir si el poema és verinós o entusiasta és encara un plaer, malèvol i exquisit. ➡

POESIES
GAI VALERI
CATUL
FUNDACIÓ
BERNAT METGE
264 PÀGS.
9,95€
(DIUMENGE
VINENT, AMB
EL DIARIARA)

L'APARADOR

JORDI NOPCA

NO-FICCIÓ

Viure amb els ulls
JOAQUIM CARBÓ
Perifèric edicions

Joaquim Carbó, últim premi Traction de la Setmana del Llibre en Català, comença les seves memòries admetent que ha tingut "una vida senzilla i rutinària" i que el seu rol ha estat més d'espectador que no pas actor. Nascut l'any 1932 a Caldes de Malavella, Carbó passa revista als principals fets socials, professionals i vitals que l'han marcat. La seva prosa sincera i eficaç commou quan recorda la postguerra, la censura i el naixement de *Cavall Fort*.

Putes i consentits
ANTONINA CANYELLES
Lapislàtzuli

POESIA

Nascuda a Palma de Mallorca l'any 1942, Antonina Canyelles ha estat una presència intermitent en la poesia de les últimes tres dècades. Després de *Quadern de conseqüències* (1979) i *Patchwork* (1981) va desaparèixer editorialment durant 24 anys fins que va publicar *Piercing*. La seva poesia és directa, que es pot arribar a interpretar en clau d'humor però que, tot i així, conserva una força enigmàtica poc habitual.

Contes del geni de la fantasia
GIANNI RODARI
La Galera

INFANTIL

Reivindicat fa uns mesos per Blackie Books, que va aplegar en un sol volum cinc dels seus llibres de contes més coneguts, Gianni Rodari torna a estar d'actualitat gràcies a La Galera, que acaba de recuperar sis dels seus títols més estimats, entre els quals hi ha *Gelsomino al país dels mentiders* i *El llibre dels perquè*, que us solucionarà amb molta imaginació interrogants com per què creixen els cabells i per què la por fa empal·lidir.